

KASALXONA MAKTABLARI KASALXONA VA MAKTAB O'RTASIDAGI KO'PRIK SIFATIDA

Po'latxo'jayeva Malika Rustamovna,

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti dotsenti.

Tel: (97) 409 -53-23

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v18i.1567>

MAQOLA HAQIDA/ О СТАТЬЕ

Qabul qilindi: 15-aprel 2026-yil

Tasdiqlandi: 17-aprel 2026-yil

Jurnal soni: 18-A

Maqola raqami: 12

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

kasallikning etiologiyasi, kasallikning patogenezi, kasallikning klinik shakllari, neyropsixologik kasalliklari reabilitatsiya, abilitatsiya, fizioterapiya, davolovchi jismoniy mashqlar

ANNOTATSIIYA/ АННОТАЦИЯ

Mazkur maqolada oiladagi bemor-nogiron farzandi bo'lgan ota-onalarning, bola atrofidagi yaqinlari va u bilan muloqotga kirishuvchi mutaxassislarining o'zaro aloqalari, munosabatlarining o'ziga xos muammo va yutuqlari kasalxonada maktablari kasalxonada va maktab o'rtasidagi ko'priklarning sifati haqidagi fikr mulohazalar yuritilgan. Shuningdek, bemor - nogiron bolaning ijtimoiy moslashuvi haqida muallifning umumiy xulosalari keltirilgan. Maqolada kasalxonada maktablarining ta'lim tizimidagi o'rni hamda ularning bemor va nogiron bolalarning uzluksiz ta'lim olishini ta'minlashdagi ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, tibbiy va pedagogik jarayonlarning integratsiyasi orqali bolalarning ijtimoiy moslashuvi, psixologik qo'llab-quvvatlanishi va shaxsiy rivojlanishiga ijroviy ta'sir ko'rsatish mexanizmlari yoritiladi. Muallif kasalxonada sharoitida tashkil etilgan ta'limning o'ziga xos jihatlari, pedagog, shifokor va ota-onalar o'rtasidagi samarali hamkorlikning zarurligini asoslaydi hamda bunday yondashuv bolalarning jamiyatga integratsiyalashuvi va kelajakda mustaqil hayot kechirishiga xizmat qilishini ta'kidlaydi.

ABOUT THE PAPER

Accepted: 15 april 2026

Approved: 17 april 2026

Volume: 18-A

Paper number: 12

KEYWORDS

etiology, pathogenesis, lfk, physiotherapy, rehabilitation, abilities, mechanism is explanation, social adaptation, social mobility, social norms, adaptation functions, adaptation structure, classification of social adaptation

ANNOTATION

This article discusses the specific problems and achievements of the interaction of parents with a sick-disabled child in the family, the child's relatives and specialists communicating with him, the idea of hospital schools as a bridge between the hospital and the school. Also, the author's general conclusions about the social adaptation of a sick-disabled child are presented. The article reveals the role of hospital schools in the education system and their importance in ensuring the continuous education of sick and disabled children. It also highlights the mechanisms of positive influence on the social adaptation, psychological support and personal development of children through the integration of medical and pedagogical processes. The author substantiates the specific aspects of education organized in a hospital setting, the need for effective cooperation between teachers, doctors and parents, and emphasizes that such an approach serves the integration of children into society and their independent life in the future.

Kirish. Jahonda bolalarni maktab ta'limiga samarali tayyorlash masalalari dolzarb bo'lib turgan bir paytda, mamalakatimizda ham bu borada bir qancha ishlar amalga oshirildi. Mamlakatimizda keyingi yillarda maktabgacha ta'lim tizimiga katta e'tibor qaratilib, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida barcha imkoniyatlar yaratilmoqda. Bugunning talabi – jamiyatda jismonan sog'lom, ma'naviy yetuk shaxslarni voyaga yetkazishdir. Har tomonlama barkamol avlod esa porloq kelajakning garovidir. Shu sabab, yoshlarni qo'llab-quvvatlash davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Ammo, yoshlar orasidagi nosog'lom muhit, kuchli ruhiy zo'riqishlar, jadal turmush tarzi ko'p hollarda, bolalarning bemor bo'lib tug'ilishiga sabab bo'lmoqda. Ota-onalar va boshqa yaqin qarindoshlar uchun bu holat chuqur jarohat bo'lib hisoblanadi. Ko'pincha, shuning uchun ular faol ijtimoiy faoliyatdan chetlashtiriladi. Ularning butun ichki hayoti endi bemor bolaga qaratilgan. Kasallik haqidagi noto'g'ri tushunchalar, qarashlar ota-onalarda bolaning bemor va nogiron bo'lib tug'ilganligi uchun aybdorlik hissini uyg'otishi mumkin.

Ba'zida er-xotinlar bir-birlarini kasal bolaning tug'ilishi yoki unda kasallikning rivojlanishi uchun ayblashni boshlaydilar, nazoratsizlik, befarqlik uchun bir-birlarini qoralaydilar. Ayniqsa, bolaning jiddiy nuqsonlar bilan tug'ilgani, oilada qiyin vaziyat yuzaga keltiradi. Onaning psixologiyasi sezilarli darajada o'zgarishi mumkin. Natijada, ba'zida oilada qiyin, keskin munosabatlar paydo bo'ladi. Shuning uchun bunday vaziyatda bemorning ota-onasi va qarindoshlari bilan muloqot qilishda ular katta xushmuomalalik va sabr-toqatni namoyon etishlari kerak.

Adabiyotlar tahlili. S.S.Lyapidevskiyning "Nevropatologiya" asarida asab tizimi kasalliklarining ilmiy asoslari yoritilgan bo'lib, unda bolalardagi nevrologik nuqsonlarning kelib chiqish sabablari va rivojlanish mexanizmlari batafsil tahlil qilingan. Ushbu manba kasallikning etiologiyasi va patogenezi tushinishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi [1, 45-bet].

L.O.Badalyanning "Nevrologiya" darsligida bolalar nevrologiyasiga oid zamonaviy qarashlar, diagnostika va davolash usullari keltirilgan. Muallif nevrologik kasalliklarga ega bolalarning rivojlanish xususiyatlarini

ochib berib, ularning ta'lim jarayoniga integratsiyasi uchun zarur shart-sharoitlarni asoslaydi [2, 112-bet].

L.N.Kosheleva tadqiqotida imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi muammolari tahlil qilingan. Unda bolalarning jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy rollarni egallashi va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish masalalari chuqur yoritilgan bo'lib, kasalxonada maktablarining ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan [3, 78-bet].

V.A.Klimenko va hammualliflarning pediatriyada bemor parvarishi bo'yicha qo'llanmasida kasal bolalar bilan ishlashning amaliy jihatlari, tibbiy xodimlarning vazifalari hamda bemor bolalarga psixologik yondashuv masalalari keng yoritilgan. Ushbu manba tibbiy-pedagogik hamkorlikning muhim jihatlari tushunishga yordam beradi [4, 56-bet].

N.S.Paramonova tahriri ostidagi qo'llanmada bemor bolalarni parvarish qilishning metodik asoslari keltirilgan. Unda bolalarning emotsional holatini hisobga olish, ularga mehribonlik bilan yondashish zarurligi alohida ta'kidlangan [5, 34-bet].

R.A.Fayzullina va hammualliflar tomonidan tayyorlangan o'quv qo'llanmada bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish masalalari yoritilgan. Ushbu manba reabilitatsiya va profilaktika jarayonlarida pedagogik yondashuvlarning ahamiyatini ochib beradi [6, 91-bet].

A.V.Mudrikning "Ijtimoiy pedagogika" asari ijtimoiylashuv jarayonining nazariy asoslarini tushuntiradi. Unda shaxsning ijtimoiy muhitga moslashuvi, ijtimoiy institutlarning roli va pedagogik ta'sir mexanizmlari keng yoritilgan bo'lib, kasalxonada maktablarining jamiyat va ta'lim tizimidagi o'rni aniqlashda muhim manba hisoblanadi [7, 67-bet].

Tahlil qilingan adabiyotlar kasalxonada maktablarining nazariy va amaliy asoslarini kompleks tarzda yoritishga xizmat qiladi. Ushbu manbalar orqali bemor va nogiron bolalarning ijtimoiy moslashuvi, ta'lim jarayoniga jalb etilishi hamda tibbiy-pedagogik hamkorlikning samarali yo'llari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Metodologiya. Mazkur tadqiqot kompleks yondashuv asosida olib borildi. Unda nazariy va amaliy metodlar uyg'unligidan foydalanildi. Jumladan, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali kasalxonada maktablarining mazmuni va ahamiyati o'rganildi. Kuzatish metodi yordamida bemor va nogiron bolalar bilan olib borilayotgan tibbiy-pedagogik jarayonlar, ularning xulq-atvori va moslashuv darajasi tahlil qilindi. Suhbat va intervyu

metodlari orqali ota-onalar, pedagog-defektologlar hamda tibbiyot xodimlarining fikr-mulohazalari o'rganildi. Taqqoslash metodi asosida kasalxonada sharoitidagi va an'anaviy maktab ta'limi o'rtasidagi farqlar aniqlashtirildi. Shuningdek, tahlil va umumlashtirish metodlari yordamida olingan natijalar tizimlashtirilib, bemor bolalarning ijtimoiy moslashuvi va ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha xulosalar shakllantirildi.

Natijalar. Bemor bolaning ota-ona va qarindoshlari bilan suhbatida har doim bir amalga rioya qilish talab etiladi ya'ni, nima aytishni, kimga aytishni va sizni qanday tushunishni unutmang. Shu sababli, oilada ruhiy holatni yaxshilash maqsadida bolaning nuqson darajasini inobatga olib, uni maxsus muassasa ta'limiga o'tkazish masalasi maslahati berilishi lozim. Bunday sharoit balki atrofdagilar uchun insoniylikka to'g'ri kelmas, lekin bu sharoit ota-onalarni doimiy ruhiy jarohatlardan xalos qilishni anglatadi, oilaviy hayot normal holatga qaytishini, ota-onaning odatiy ijtimoiy faoliyatiga va oiladagi sog'lom farzandlariga tegishli e'tiborda bo'lishlarini anglatadi.

Oiladagi bemor yoki nogiron farzand, aslida ko'p e'tibor, sevgi, mehrga berilgan. Ko'pincha, ota-onasi uni haddan tashqari himoya qiladi, unga kasal ekanligini singdiradi, uning o'yin-kulguga, bolalar bilan muloqot qilishga yo'l qo'ymaydi. Bu albatta, bolaning ruhiy holati va xarakterining salbiy rivojlanishiga ta'sir qiladi. Bunday bolalar ko'pincha xudbin bo'lib o'sadilar. Ularning ko'pchiligi psixopatologik xarakter xususiyatlarini rivojlantiradi va mustahkamlaydi. Bu "haddan tashqari himoyalani"ning o'ziga xos sindromlarini yaratadi. Bunday hollarda defektolog-o'qituvchi, ota-onalarga ularning yondoshish tartibi, tarbiyasi, xatti-harakatlarining noto'g'riligini tushuntirishi kerak.

Bemor va nogiron farzandning ota-onasi muammosi juda murakkab. Buning uchun oilaning madaniy, ma'naviy, moddiy ahvolini hisobga olgan holda va, albatta, psixolog, nevropatolog, va defektolog-o'qituvchi bilan hamkorlikda hal qilinishi kerak.

Davolash – profilaktika va ixtisoslashtirilgan muassasalarida faoliyat ko'rsatuvchi pedagog-defektologlarning bolalarga yaqindan yondashuvi bolaning shu muassasaga ko'nikishida va sharoitni o'zlashtirishi uchun zarur, ularning ota-onalari va yaqinlari bilan aloqasi yo'qligi sharoitida bolalarning ruhiy tushunlik holatini oldini olish uchun alohida g'amxo'rlik ko'rsatishlari juda muhimdir. Nevrologik va ruhiy kasalliklarni bo'lgan bolalarni ota-onalardan (maxsus muassasada, davolash muassasasida) ajralgan sharoitda bo'lishlarini va bu ularga keskin salbiy ta'sir etishi, bu esa ularni yig'loq, injiq, agressiv, ko'pincha ovqat yeyishni rad etish kabi holatlarini keltirib chiqaradi. Bunday holatda tibbiy xodim, defektolog-pedagog bolaga nisbatan sezgir, ehtiyotkor, mehribon bo'lishni talab etadi. Qo'pollik, hayqiriq, jazoga yo'l qo'yib bo'lmaydi. Tibbiy xodimlar va o'qituvchilar bolalar uchun mehribon ona vazifasida bo'lishi kerak. Bu ayni paytda qiyin va olijanov vazifadir. Bola uchun unga nisbatan mehri munosabatni his qilish juda muhim: bu holda u o'qituvchi, shifokor, hamshira, enagaga moyil bo'ladi. Kasal bola bilan to'g'ri yo'lga qo'yilgan aloqa u bilan olib boriladigan tibbiy-pedagogik ish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Muhokama. Maxsus muassasalarda olib boriladigan tibbiy-pedagogik tadbirlar bolalarning yoshini hisobga olgan holda rejalashtiriladi. O'spirin yoshdagi neyropsixologik buzilishlariga ega bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan ishlar ancha murakkab bo'lib, ulardagi qo'polliklik, agressivlik, tajang, qo'rs xarakter o'zgarishlari tibbiy-pedagogik va psixologik yondoshuvlarni va har turdagi aloqalarni murakkablashtiradi. Lekin, bu bolalar bilan aloqa o'rnatish kerak. Buning uchun barcha xodimlar ularga nisbatan sezgir, xushmuomalalik va e'tiborli bo'lishingiz kerak. Qo'pollik qilinishi mumkin emas. Maxsus muassasaning tibbiy xodimlari, defektolog hamda pedagoglar va boshqa xodimlar katta vazminlik va ma'naviy saxiylik ko'rsatishlari kerak.

Tibbiy deontologiyaning muhim sharti shifokorlar, defektolog - o'qituvchi va boshqa xodimlar o'rtasidagi to'g'ri munosabatlardir. Shifokorning shaxsiyati, u hayotda qanday bo'lishi kerakligi haqida qadimgi falsafiy xind tibbiyotining Ayurveda asarida, juda chuqur falsafiy ma'noga ega bo'lgan gaplar aytilgan: "... hayotda va xatti-harakatlaringizda kamtar bo'ling, o'z bilimingizni yuqori baholamang, ko'z-ko'z qilmang va boshqalar sizdan kam bilishini ta'kidlamang - nutqingiz to'g'ri, halol va vazmin bo'lsin".

Defektolog-pedagog va shifokor o'rtasida ma'lum munosabatlarni ularning birgalikdagi faoliyati jarayonida o'rnatiladi. Bemorni tekshirish jarayonida shifokor tashxis qo'yadi, patologik jarayonning mohiyatini aniqlaydi va nuqsonni tuzatish yo'llarini belgilaydi. Keyin u tegishli davolanishni buyuradi. Tibbiy xodim va defektolog-pedagog patologik jarayonning mohiyatini, u yoki bu nuqsonni tuzatish imkoniyatini tushuntiradi, keyin ular birgalikda ushbu nuqsonni pedagogik korreksion ish rejasini ishlab chiqadilar.

Defektolog-pedagogning ishi bolaning nevrologik va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda nevropatolog yoki psixiatr tavsiyalariga asoslanishi kerak. Fikr almashish jarayonida shifokor va o'qituvchi-

defektolog pedagogik mashg'ulotlar va davolash tadbirlarining umumiy dasturini ishlab chiqadilar. Bolani birgalikda tekshirish vaqtida uning potensial imkoniyatlari aniqlanadi. Shifokor va o'qituvchi-defektolog pedagogik va terapevtik ta'sirlarning yakuniy natijasini taxmin qiladilar, birgalikda davolash rejasini va mashg'ulotlarning o'zlashtirish darajalarini aniqlaydilar. Bolalar rivojlanishidagi nuqsonlarning tashxislanishida, davolash ishlarida va olib boriladigan chora-tadbirlarda umumiy fikrlar hamjihatligi, yondashuvlar tibbiy xodim va pedagog munosabati va faoliyatini jipslashuviga bu esa, bemor-nogiron bolaning salomatligiga, ta'lim tarbiyasi va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir etadi. Bunday holda, ular bemorga ko'proq foyda keltiradi.

Defektolog-pedagog shifokorga bolaning ta'lim va tarbiya davrida aniqlagan patologik xususiyatlari haqida xabar berishi kerak. Natijada, shifokor o'z vaqtida tegishli tibbiy choralarni ko'rib chiqadi.

Shifokor va o'qituvchi-defektolog vaqti-vaqti bilan tibbiy va pedagogik ta'sirlarning natijalarini muhokama qilishlari, u yoki bu amalga oshirilgan faoliyatni o'zgartirishlari, davolash va pedagogik yondoshuvlarning yangi usullarini joriy etishlari kerak. Defektolog-pedagog bemorning salomatligi darajasi va xatti-harakatlaridagi barcha o'zgarishlar haqida darhol shifokorni xabardor qilishi kerak.

Shifokor, o'qituvchi-defektolog va hamshiralarni o'rtasida to'g'ri munosabatlarni o'rnatish bemor bola foydasi uchun xizmat qilishi kerak va muhimdir. Shifokor va o'qituvchi-defektolog bemorni ko'radi va ish vaqtida u bilan shug'ullanadi. Qolgan vaqtlarda bemor o'rta va kichik tibbiyot xodimlarining qaramog'ida bo'lib, ular kasallarni parvarish qilish va kuzatish, davolash choralari va bemorlarning bo'sh vaqtni tashkil etish uchun javobgardir. Hamshiralarni va kichik tibbiyot xodimlarining bemorlarga nisbatan sezgir, e'tiborli, g'amxo'r munosabatda bo'lishini ta'minlash kerak. Bemor bola bilan munosabat o'rnatishda qo'pollik yoki baqir-chaqir qilib bo'lmaydi. Ushbu talabning buzilishi og'ir nevrozlarning rivojlanishiga, aqliy moslashuvga olib kelishi mumkin.

Shifokor, defektolog, o'rta va kichik tibbiyot xodimlari bilan birgalikda terapevtik, hissiy jihatdan ijobiy muhit yaratishi kerak. Bu terapevtik va pedagogik ta'sirlarni mustahkamlash uchun juda muhimdir. Bolalar, ayniqsa maktabgacha yoshdagi bolalar bilan, xodimlar hissiy jihatdan ijobiy ohangda muloqot qilishlari kerak. Shifokor, defektolog o'rta va kichik tibbiyot xodimlarini doimiy ravishda ushbu malakaga o'rgatishlari shart. Hamshiralarni va enagalar doimo bolalar bilan muloqot qilishlari, ular bilan gaplashishlari kerak. Bu nafaqat katta insoniy, balki terapevtik ahamiyatga ega, chunki bolalar ko'pincha onalari va boshqa yaqin qarindoshlari bilan aloqa yetishmasligidan aziyat chekishadi. Aloqa yetishmovchiligi bolaning rivojlanishiga salbiy ta'sir qiladi. Shu sababli tibbiy-pedagogik ishning bir qismi hamshiralarni xodimlariga topshirilishi kerak, bu jarayon, masalan, guruhi fizioterapiya mashqlarida yoki fizioterapiya muolajalarida bola bilan muloqotlarning turli ko'rinishlari rivojlanadi bolaning o'ziga va atrofdagilarga bo'lgan ishonchi va yondoshuvi ijobiy ta'sir etadi. Biz so'z boyligini to'ldirish va to'g'ri talaffuzni o'rganish haqida g'amxo'rlik qilishimiz kerak. Vrach va o'qituvchi-defektolog bu borada o'rta va kichik kadrlarni doimiy ravishda tayyorlashi kerak.

Hamshiralarni va enagalar so'zlashuv nutqida "moran", "oligofrenik", "spastik", "organik", "epileptik" kabi jarangli so'zlarni ishlatmasliklarini ta'minlash kerak. Bu bemorda og'ir ruhiy holatlarga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, bola ko'rsatilgan davolanishning samaradorligiga ishonchini yo'qotishi mumkin.

Shifokorlar va ta'lim defektologlari o'rta va kichik xodimlarga nutq madaniyatini o'rgatishlari kerak. Shuningdek, hamshiralarni, agar ular prognostik jihatdan noqulay bo'lsa, bemorlarga yoki ularning qarindoshlariga tashxislarni etkazmasliklarini ta'minlash kerak. Shifokor va o'qituvchi-defektolog bemorlarda tuzalib ketishiga ishonch hosil qilishlari va opa-singil yoki enaga ularning birgalikdagi ishlariga dissonans olib kelmasligiga ishonch hosil qilishlari kerak. Kichik va hamshiralarni bemorning ota-onasiga yoki qarindoshlariga keraksiz narsalarni aytmasligi yoki shifokor va o'qituvchi-defektologning harakatlarini shubha bilan muhokama qilmasligi kerak. Shifokor, o'qituvchi-defektolog, hamshira va kichik tibbiyot xodimlarining aniq, kelishilgan harakatlariga erishish kerak.

Shifokor va o'qituvchi-defektologning bemorning ota-onasi va qarindoshlari bilan munosabatlari muammosi ancha murakkab. Ko'pincha bemorning ota-onasi va qarindoshlari shifokor va o'qituvchiga asossiz katta umid bog'laydilar va "zamonaviy tibbiyot hamma narsani qila oladi" deb o'ylashadi. Ba'zida bolaning kasalligidan jabrlangan ota-onalar maxsus muassasalarda o'tkaziladigan tibbiy va tarbiyaviy tadbirlarning samaradorligiga ishonmaydilar va shifokor va defektolog-pedagog bilan ziddiyatga kirishadilar. Ba'zi hollarda bemorning ota-onasi yoki qarindoshlari shifokor va o'qituvchiga barcha parvarish, davolanish va bemorlarni keyingi faoliyatini ishonib topshiradilar.

Shifokor va o'qituvchi-defektolog bemorning ota-onasiga yoki boshqa qarindoshlariga uyda ma'lum terapevtik va pedagogik tadbirlarni ham amalga oshirishi mumkinligini tushuntirishlari kerak. Uyda sharoitida

massaj, jismoniy mashqlar terapiyasi, maxsus nutq terapiyasi va boshqa faoliyat turlarini o'tkazishingiz mumkin. Ota-onalar yoki qarindoshlar tegishli davolash va korreksion choralarini ko'rish uchun o'qitilishi kerakligini ogohlantirish kerak. Ota-onalar bolaning neyropsixologik kasalliklarini bartaraf etishni uyda davom ettirish kerakligiga ishonitirish kerak.

Kasalxona, sanatoriy yoki maxsus muassasada ota-onalar uchun o'quv kurslari tashkil etish maqsadga muvofiqdir, bu yerda shifokor va o'qituvchi-defektolog ota-onalarga tibbiy-pedagogik korreksion usullarini o'rgatishi mumkin.

Ijtimoiy va mehnat rehabilitatsiyasi va qayta moslashuv katta ahamiyatga ega. Bunda shifokor va o'qituvchi-defektolog muhim rol o'ynashi kerak. Harakat, aqliy va nutq nuqsonlari bo'lgan ko'plab bemorlar oila davrasida, maktabda, internatda yaxshi moslashishi mumkin. Ko'pchilik ijtimoiy foydali mehnat bilan shug'ullanishga qodir.

Shuni esda tutish kerakki, shifokor, pedagog va barcha xodimlar faoliyatining yakuniy maqsadi bemorning ijtimoiy moslashuvidir. Bemor o'zini jamiyatga kerakli shaxs sifatida his qilishi kerak. Bola o'zining ortiqcha odam emasligiga va boshqalar bilan birga jamiyatga barcha mumkin bo'lgan foyda keltirishi mumkinligiga ishonitira olishi kerak.

Bemorning yoshga nisbatan ijtimoiy moslashuvi, abilitatsiyasi va rehabilitatsiyasi bir necha jihatlariga ega.

Birinchidan, bemorning nuqsonini tuzatishni shunday holatga keltirish kerakki, uning vosita, aqliy yoki nutq qobiliyati unga oilada, ta'limda va boshqa muhitda mustaqil ravishda xizmat qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, bemorda o'z kuchiga, mehnat qila olishiga, jamiyatga foydali inson bo'la olishiga ishonch hosil qilishi kerak.

Uchinchidan, bemorni u yoki bu mumkin bo'lgan ishni bajarishga, uni kasbiy yo'naltirishga, ushbu kasbni egallashga yordam berishga majbur qilish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ляпидевский С.С. Невропатология. Естественно-научные основы специальной педагогики: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / под ред. В. И. Селиверстова. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 384 с.
2. Бадалян Л.О. Неврология. Естественно-научные основы специальной педагогики: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. – М. : МЕД-информ, 2021.
3. Кошелева Л.Н. Социально-педагогическая адаптация детей с ограниченными возможностями: дис. ... канд. пед. наук. – Сургут, 1998.
4. Клименко В.А., Сивопляс-Романова Г.С., Карпушенко Я.В., Лупальцова О.С. Уход за больными (в педиатрии): учеб. пособие. – Х.: ХНМУ, 2017.

Bemorlarning kasbiy yo'nalishi, albatta, bemorning jismoniy, aqliy va nutq imkoniyatlarini aniqlashi kerak, keyin esa qaysi turdagi ishlarni bajarish uchun eng mos kelishini hal qilinadi, bemorning o'z istaklari va intilishlarini hisobga olish kerak.

To'rtinchidan, bemorni bevosita ish bilan ta'minlash kerak. Bu masalani ijtimoiy ta'minot hamda viloyat jamoatchiligi, korxonalar bilan birgalikda hal etish maqsadga muvofiqdir.

Bemorni uyda, ta'limda yoki boshqa jamoada nazoratsiz qoldira olmaysiz. Vaqti-vaqti bilan bemor bilan uchrashish, uning ehtiyojlarini, tashvishlarini bilish, maslahat va ish bilan har tomonlama yordam berish kerak. Shuningdek, davolanish jarayonida (kasalxonada yoki uyda) olingan ijobiy natijalarni mustahkamlash kerak.

Xulosa. Kasalxona maktablari bemor va nogiron bolalarning uzluksiz ta'lim olishini ta'minlovchi, ularning ijtimoiy moslashuvi va shaxs sifatida shakllanishida muhim o'rin tutuvchi tizimdir. Bunday muhitda ta'lim va davolash jarayonining uyg'unlashuvi bolalarning nafaqat bilim olishiga, balki ruhiy holatini barqarorlashtirishga, o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga xizmat qiladi. Bemor bolaning rivojlanishida oila, pedagog va tibbiyot xodimlari o'rtasidagi hamkorlik hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. O'zaro tushunish, to'g'ri muloqot va birgalikdagi yondashuv orqali bolaning imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, uning jamiyatga moslashuvini yengillashirish mumkin. Kasalxona sharoitida tashkil etilgan pedagogik faoliyat bolalarda ijtimoiy faollikni shakllantiradi, ularni mustaqil hayotga tayyorlaydi hamda jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam beradi. Shu bois kasalxona maktablarini rivojlantirish, ularning metodik va tashkiliy asoslarini takomillashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

5. Уход за больным ребенком : учеб.-метод. пособие для студентов педиатрического факультета / Н.С.Парамонова [и др.]; под ред. Н.С.Парамоновой. – Гродно : ГрГМУ, 2010.

6. Формирование здорового образа жизни у детей: учеб.-метод. пособие для обучающихся по специальности «Педиатрия» / Р.А.Файзуллина, Е.А.Самороднова [и др.] ; под общ. ред. Р. А. Файзуллиной. – Казань : КГМУ, 2019.

7. Мудрик А.В. Социальная педагогика: учеб. для студ. пед. вузов / под ред. В.А.Сластенина. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Академия, 2000. – 200 с.